Article Date	Headline / Summary	Publication
20 Apr 2026	Waiting Periods and Coverage for Critical Illnesses under Health Insurance	Kesari

आरोग्य विम्याअंतर्गत प्रतीक्षा कालावधी आणि गंभीर आजारांसाठीचे संरक्षण

आरोग्य विम्याअंतर्गत गंभीर आजारांसाठीचे संरक्षण हे नेहमीच्या वैद्यकीय गरजांच्या पलीकडे, गंभीर आणि जीवघेण्या आजारांपासून आर्थिक संरक्षण देण्यासाठी तयार केले आहे. या विम्यामध्ये रुग्णालयातील आणि उपचारांचा खर्च समाविष्ट असतो. गंभीर आजारांसाठीच्या योजनांमध्ये संरक्षित आजारांचे निदान झाल्यावर एकरकमी रक्कम दिली जाते. अशा आजारांचा सामना करणे कठीण असते. कारण या आजारांवरील उपचारांचा खर्च प्रचंड असतो. लॅन्सेटच्या एका अभ्यासानुसार, भारतात आरोग्यावरील प्रचंड खर्चामागे कर्करोग हे एक प्रमुख कारण आहे, कारण यामध्ये खिशातील खर्चापैकी ६० टक्क्यांपेक्षा जास्त खर्च औषधांवर होतो. मधुमेह, हृदयरोग आणि दीर्घकालीन श्वसनविकार यांसारख्या इतर असंसर्गजन्य रोगांच्या वाढत्या भारामुळे हा आर्थिक ताण आणखी वाढतो, जे एकत्रितपणे भारताच्या आरोग्य क्षेत्राचे स्वरूप बदलत आहेत.

शिवाय, भारतातील शहरी नोकरदार वर्गाला बैठी जीवनशैली, ताणतणाव, अपुरी झोप, प्रदूषण आणि मधुमेह व हृदयरोगासारख्या दीर्घकालीन आजारांच्या कमी वयात होणाऱ्या प्रादुर्भावामुळे आरोग्याच्या वाढत्या धोक्यांचा सामना करावा लागत आहे. अभ्यासातून असे दिसून आले आहे की, हे आजार कमी वयातच उद्भवत आहेत, ज्यामुळे गंभीर आजारांसाठीचे संरक्षण २० आणि ३० वयोगटातील लोकांसाठीही महत्त्वाचे ठरते.

म्हणूनच, आरोग्य विम्याअंतर्गत गंभीर आजारांसाठीचे संरक्षण निवडणे हे एक जीवनरक्षक ठरू शकते, जे व्यक्ती आणि कुटुंबांना गंभीर आरोग्य समस्यांमुळे येणारा विनाशकारी आर्थिक ताण टाळण्यास मदत करते. यामुळे हे सुनिश्चित होते की, केवळ आवश्यक उपचार परवडण्यासाठी कोणालाही गरिबीत लोटले जाण्याचा धोका पत्करावा लागणार नाही. अशा संरक्षणाचा विचार करताना, प्रतीक्षा कालावधी आणि त्यात समाविष्ट असलेल्या विशिष्ट आजारांबद्दल जागरूक असणे महत्त्वाचे आहे, जेणेकरून लोकांना कठीण काळात खऱ्या अर्थाने संरक्षित आणि तयार असल्याची भावना येईल.

गंभीर आजारांसाठी प्रतीक्षा कालावधी

प्रतीक्षा कालावधी म्हणजे काही निश्चित दिवस, जे ग्राहकाला गंभीर आजारासाठी दावा दाखल करण्यास पात्र होण्यासाठी थांबावे लागते. हे लक्षात घेणे महत्त्वाचे आहे की, प्रतीक्षा कालावधी संपल्यानंतरच व्यक्तीला दावा मिळू शकतो. गंभीर आजारांसाठीच्या संरक्षणाचा विचार करणाऱ्या कोणासाठीही, प्रतीक्षा कालावधीची लांबी खूप मोठा फरक करू शकते. कमी प्रतीक्षा कालावधीमुळे अनेकदा गरजेच्या वेळी आर्थिक मदत लवकर मिळते, त्यामुळे योग्य पॉलिसी निवडताना लक्षात ठेवण्यासारख्या सर्वात महत्त्वाच्या निकषांपैकी हा एक असू शकतो.

एका सामान्य गंभीर आजार पॉलिसीमध्ये सुमारे ९० दिवसांचा प्रतीक्षा कालावधी असतो, परंतु हा प्रत्येक विमा कंपनीनुसार बदलू शकतो. काही रायडर्स/ड-ऑन्ससाठी प्रतीक्षा कालावधी शून्य देखील असू शकतो, परंतु अशा ड-ऑन्सचे प्रीमियम खूप महाग असतात.

अमरनाथ सक्सेना
मुख्य तांत्रिक अधिकारी-वाणिज्यिक,
बजाज जनरल इन्शुरन्स

प्रतीक्षा कालावधी आणि जगण्याचा कालावधी (सर्व्हायव्हल पीरियड) यात गफलत करू नये. जगण्याचा कालावधी म्हणजे पॉलिसीधारकाला गंभीर आजाराचे निदान झाल्यानंतर त्याने किमान किती दिवस जगले पाहिजे, आणि तो तुलनेने खूपच कमी असतो. विमा पॉलिसीनुसार, गंभीर आजार आरोग्य योजनांच्या बाबतीत जगण्याचा कालावधी सामान्यतः ० ते ९० दिवसांचा असतो.

गंभीर आजारांतर्गत संरक्षण (कव्हरेज)

गंभीर आजार विमा योजना सामान्यतः केवळ लाभ (बेनिफिट-ओन्ली) देणाऱ्या पॉलिसी असतात. याचा अर्थ असा की, सूचीबद्ध आजाराचे निदान झाल्यास ग्राहकांना एकरकमी रक्कम दिली जाते, मग त्यांना उपचारांसाठी प्रत्यक्षात कितीही पैसे द्यावे लागले तरीही. जेव्हा लोक काम करू शकत नाहीत, अशा दीर्घकालीन उपचार कालावधीत एकरकमी रक्कम उत्पन्नाची प्रभावीपणे भरपाई करू शकते. कर्करोग, हृदयशस्त्रक्रिया आणि मज्जासंस्थेचे आजार यांसारख्या अनेक गंभीर आजारांमुळे अनेकदा ३ ते १२ महिने उत्पन्न कमी होते किंवा अजिबात मिळत नाही.

गंभीर आजार विमा केवळ कर्करोग किंवा हृदयरोगापुरता मर्यादित नाही; विमा कंपनीनुसार, त्यात साधारणपणे ३० ते ६० पेक्षा जास्त गंभीर आजारांचा समावेश असतो. यामध्ये समाविष्ट असलेल्या काही आजारांमध्ये विशिष्ट तीव्रतेचा कर्करोग, मल्टिपल स्क्लेरोसिस, मूत्रपिंड निकामी होणे (नियमित डायलिसिससह), यकृत निकामी होण्याची अंतिम अवस्था, मेंदूतील सौम्य गाठ, कार्डिओमायोपॅथी, मेंदूची शस्त्रक्रिया, तिसऱ्या-श्रेणीतील भाजणे, अस्थिमज्जा प्रत्यारोपण आणि बरेच काही यांचा समावेश होतो. पॉलिसींमध्ये सामान्यतः ओपन हार्ट शस्त्रक्रिया आणि प्रमुख अवयव प्रत्यारोपण (हृदय, फुफ्फुस, यकृत, स्वादुपिंड, मूत्रपिंड) यांचा समावेश असतो; या प्रक्रियांमध्ये खूप जास्त वैद्यकीय खर्च येतो.

या मोठ्या शस्त्रक्रिया आणि प्रत्यारोपणांव्यतिरिक्त, गंभीर आजार विमा पार्किन्सन्स आणि अल्झायमरसारख्या मज्जासंस्थेच्या आणि क्षयकारक आजारांनाही संरक्षण देतो, ज्यामुळे कायमस्वरूपी अपंगत्व येऊ शकते आणि सतत देखभालीची गरज भासू शकते. यामध्ये फुफ्फुसांच्या अंतिम टप्प्यातील आजार, यकृताच्या अंतिम टप्प्यातील निकामीपणा आणि दीर्घकालीन श्वसनक्रिया बंद पडणे यांचाही समावेश होतो, ज्यामुळे दीर्घकाळ रुग्णालयात राहावे लागू शकते किंवा अवयव प्रत्यारोपण करावे लागू शकते.

थोडक्यात, जेव्हा जीवघेणे आजार उद्भवतात, तेव्हा गंभीर आजार विमा एक आर्थिक सुरक्षा कवच म्हणून काम करतो. वैद्यकीय बिलांच्या पलीकडे जाऊन, तो हे सुनिश्चित करतो की रुग्ण उत्पन्नाचे नुकसान किंवा जीवनशैलीतील व्यत्ययाच्या अतिरिक्त तणावाशिवाय बरे होण्यावर लक्ष केंद्रित करू शकतील. योग्य योजना निवडण्यासाठी प्रतीक्षा कालावधी आणि जगण्याचा कालावधी, तसेच समाविष्ट असलेल्या आजारांची व्याप्ती समजून घेणे महत्त्वाचे आहे.

याला एक दुहेरी संरक्षण कवच समजा, जिथे रुग्णालयाची बिले भरण्यासाठी नियमित आरोग्य विम्यावर अवलंबून राहता येते, तर उत्पन्नातील घट किंवा पुनर्वसन यांसारख्या जीवनावर परिणाम करणाऱ्या खर्चांची पूर्तता करण्यासाठी गंभीर आजार विमा मदतीला येतो. एकत्रितपणे, हे दोन्ही मिळून सर्वसमावेशक संरक्षण प्रदान करतात, ज्यामुळे व्यक्तीला आपला आत्मसन्मान आणि आर्थिक स्थिरता टिकवून ठेवण्यास मदत होते.